

150. löggjafarþing 2019–2020.
Þingskjal x — x. mál.
Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um verðbréfamiðstöðvar, uppgjör og rafræna eignarskráningu fjármálagerna.

Frá fjármála- og efnahagsráðherra.

I. KAFLI Almenn ákvæði.

1. gr.

Markmið.

Markmið laga þessara er að bæta verðbréfauppgjör og gera ríkari kröfur til starfsemi verðbréfamiðstöðva og draga þannig úr kerfisáhættu og stuðla að fjármálastöðugleika.

2. gr.

Gildissvið.

Lög þessi gilda um starfsemi innlendra og erlendra verðbréfamiðstöðva, reikningsstofnana, uppgjör og rafræna útgáfu fjármálagerna og skráningu eignarréttinda yfir þeim.

Rafræn útgáfa fjármálagerna og skráning eignarréttinda yfir þeim með þeim réttaráhrifum sem kveðið er á um í lögum þessum er einungis heimil verðbréfamiðstöð sem hlotið hefur starfsleyfi samkvæmt lögum þessum.

Verðbréfamiðstöð er óheimilt að stunda aðra starfsemi en þá sem kveðið er á um í lögum þessum og starfsleyfi verðbréfamiðstöðvarinnar nær til.

3. gr.

Lögfesting.

Ákvæði reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar, sem er birt í EES-viðbæti við Stjórnartíðindi Evrópusambandsins nr. 17 frá 28. mars 2019, bls. 255–326 skulu hafa lagagildi með þeim aðlögunum sem leiðir af ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 18/2019 frá 8. febrúar 2019, sbr. einnig bókun 1 um altæka aðlögun við samninginn um Evrópska efnahagssvæðið, sbr. lög um Evrópska efnahagssvæðið, nr. 2/1993, þar sem bókunin er lögfest.

Ákvörðun sameiginlegu EES nefndarinnar nr. 18/2019 frá 8. febrúar 2019 er birt í EES-viðbæti við Stjórnartíðindi Evrópusambandsins, nr. 17 frá 28. febrúar 2019, bls. 8.

4. gr.

Skilgreiningar.

Í lögum þessum merkir:

rafréf: fjármálagerningur sem er rafrænt skráður í verðbréfamiðstöð,

eignarskráning: skráning réttinda yfir rafbréfum í verðbréfamistöð,
verðbréfamistöð: hlutafélag sem starfrækir verðbréfauppgjörskerfi skv. 3. lið A-þáttar viðaukans við reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar og veitir a.m.k. eina aðra kjarnaþjónustu af þeim sem taldar eru upp í A-þætti viðaukans og annast eignarskráningu rafbréfa,
reikningsstofnun: félag eða stofnun sem hefur milligöngu um eignarskráningu á rafbréfum og er þátttakandi í verðbréfamistöð.

5. gr.

Lögbært stjórnvald.

Fjármálaeftirlitið er lögbært stjórnvald hér á landi samkvæmt ákvæðum reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar.

Seðlabanki Íslands er viðeigandi yfirvald í skilningi ákvæða reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar.

II. KAFLI

Þátttakendur í verðbréfamistöðvum

6. gr.

Eftirtaldir aðilar geta orðið þátttakendur í verðbréfamistöðvum:

1. Seðlabanki Íslands og aðrir seðlabankar á evrópska efnahagssvæðinu,
2. verðbréfamistöðvar með starfsleyfi eða viðurkenningu samkvæmt reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar,
3. miðlægir mótaðilar með starfsleyfi eða viðurkenningu samkvæmt lögum um afleiðuviðskipti,
4. lánastofnanir, eins og þær eru skilgreindar í lögum um fjármálafyrirtæki,
5. fjármálafyrirtæki eins og þau eru skilgreind í lögum um fjármálafyrirtæki,
6. rekstrarfélög verðbréfasjóða eins og þau er skilgreind í lögum um verðbréfasjóði, fjárfestingarsjóði og fagfjárfestingsjóði.

Aðilar skv. 1. mgr., skulu gera aðildarsamning við verðbréfamistöð og er það skilyrði þess að þeir hafi heimild til milligöngu um eignarskráningu og aðgang að verðbréfamistöðinni.

III. KAFLI

Veðtrygging vegna greiðsluuppgjörs.

7. gr.

Seðlabanka Íslands er samkvæmt samningi við reikningsstofnun heimil veðtrygging í rafbréfum reikningsstofnunar til tryggingar á fullnaðaruppgjöri greiðslna í greiðslukerfum, sem viðurkennd eru af ráðherra skv. 3. gr. laga um öryggi greiðslufyrirmæla í greiðslukerfum, nr. 90/1999, og skal skrá veðréttindin skv. IV. kafla. Hafi reikningsstofnun ekki uppfyllt skyldur sínar innan þess frests sem ákveðinn er í gildandi reglum um viðskipti samkvæmt þessari grein er Seðlabankanum heimilt að innleysa þegar í stað þau rafbréf sem standa til tryggingar hlutaðeigandi greiðsluuppgjöri. Seðlabankinn setur nánari reglur um viðskipti sín samkvæmt þessari grein.

IV. KAFLI.
Réttaráhrif skráningar o.fl.

8. gr.

Eignarskráning í verðbréfamiðstöð.

Réttindi að rafréfum skal skrá í verðbréfamiðstöð ef þau eiga að njóta réttarverndar gegn fullnustugerðum og ráðstöfunum með samningi. Óheimilt er að gefa út viðskiptabréf fyrir skráðum réttindum samkvæmt rafréfi eða framselja þau og eru slík viðskipti ógild.

Eignarskráning rafréfs í verðbréfamiðstöð veitir skráðum eiganda þess lögformlega heimild fyrir þeim réttindum sem hann er skráður eigandi að og skal gagnvart útgefanda jafngilda skilríki um eignarrétt að rafréfinu.

Forgangsröð ósamrýmanlegra réttinda ræðst af því hvenær skráning reikningsstofnunar í kerfi verðbréfamiðstöðvar er framkvæmd.

Réttaráhrif eignarskráningarinnar teljast vera frá þeirri stundu sem skráningin hefur átt sér stað hjá verðbréfamiðstöð.

Reikningsstofnun er skylt án tafar að framkvæma skráningu í kerfi verðbréfamiðstöðvar, enda framvísi viðkomandi aðili viðhlítandi gögnum um grundvöll beiðninnar. Fyrir það er þeim heimilt að ákvarða sanngjarna og hóflega þóknun sem birt skal í gjaldskrá á vefsvæði reikningsstofnananna.

Greiðsla afborgunar og vaxta inn á reikning til eignarskráðs rétthafa hefur sama gildi gagnvart skuldara og áritun á skuldabréf.

9. gr.

Reikningsstofnun, ein eða fleiri eftir því sem við getur átt, skal tilkynna öllum hlutaðeigandi um sérhverja skráningu réttinda sem hún hefur haft milligöngu um. Einnig skal hún tilkynna ef vandkvæði eru á skráningu þeirra. Breytingu og afmáningu réttinda ber reikningsstofnunum að tilkynna hlutaðeigandi aðilum á sama hátt eftir því sem við getur átt.

Rétthafar skráðra réttinda og reikningsstofnanir geta óskað eftir því á grundvelli reglna, sem verðbréfamiðstöð setur að fengnu samþykki Fjármálaeftirlitsins, að tilkynningar til þeirra séu sendar með jöfnu millibili, svo og afþakkað að hluta til eða öllu leyti að þeim verði sendar tilkynningar um breytingar á réttindum. Samkomulag um hvaða háttur skuli hafður á tilkynningum skal skrá á reikning hlutaðeigandi rétthafa.

10. gr.

Eftir að eignarskráning hefur átt sér stað í verðbréfamiðstöð verða réttindi grandlauss framsalshafa ekki véfengd. Við eignarskráningu í verðbréfamiðstöð glatast þó ekki mótþáru sem lúta að meiriháttar nauðung eða fölsun.

11. gr.

Um stofnun réttinda yfir rafréfum fer að öðru leyti en greinir í lögum þessum eftir almennum reglum laga.

12. gr.

Hafi reikningsstofnun í verðbréfamiðstöð orðið þess áskynja að mistök hafi orðið í tengslum við skráningu, þá skal hún leiðrétta mistökin. Ef mistök þarf að leiðrétta eftir að

uppgjör fer fram ber reikningsstofnun að upplýsa þá sem málið varðar um leiðréttinguna eins fljótt og auðið er.

13. gr.

Verðbréfamiðstöð er heimilt að afmá réttindi sem augljóslega eru ekki lengur til staðar.

Telji verðbréfamiðstöð að á reikningi séu skráð réttindi sem telja má að hafi ekki lengur þýðingu eða um er að ræða réttindi sem eru 20 ára gömul eða eldri og sem telja verður að séu sannanlega úr gildi fallin eða sannanlega hefur enginn réttthafi fundist að réttindunum getur hún birt innköllun í Lögbirtingablaði til þeirra sem telja sig eiga rétt til hinna skráðu réttinda og skal innköllunarfrestur vera þrjú mánuðir. Jafnframt ber verðbréfamiðstöð að birta innköllunina á vefsvæði sínu. Hafi enginn gefið sig fram áður en innköllunarfrestur er liðinn skal verðbréfamiðstöðin afmá réttindin.

Í reglugerð er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd 2. mgr.

14. gr.

Ef eignarréttindi yfir fjármálagerningi eru eignarskráð í verðbréfamiðstöð skal ógilda hinn áþreifanlega fjármálagerning. Í reglugerð, sem ráðherra setur, sbr. 29. gr., skal kveða nánar á um tilhögun innköllunar og eignarskráningu samkvæmt ákvæði þessu. Að uppfylltum skilyrðum um innköllun samkvæmt reglugerð ráðherra og að lokinni yfirfærslu og eignarskráningu í verðbréfamiðstöð er hinn áþreifanlegi fjármálagerningur ógildur.

15. gr.

Verðbréfamiðstöð skal veita hlutafélögum aðgang að upplýsingum í verðbréfamiðstöð um skráða eigendur hlutabréfa í viðkomandi hlutafélagi sem þar er eignarskráð. Hið sama gildir um aðgang rekstrarfélaga verðbréfasjóða að upplýsingum um eigendur hlutdeildarskírteina og hluta í sjóðum í rekstri.

V. KAFLI.
Reikningsyfirlit.

16. gr.

Á verðbréfareikning í verðbréfamiðstöð skal eignarskrá rafbréf reikningseiganda. Á hvern reikning skal skrá reikningsstofnun sem hefur heimild til skráningar á reikninginn í kerfi verðbréfamiðstöðvar. Reikningsstofnun er heimilt að annast safnskráningu á verðbréfareikning í samræmi við lög um verðbréfaviðskipti. Ef verðbréfareikningur er safnreikningur skal hann auðkenndur sem slíkur. Óski reikningseigandi eftir því skal verðbréfamiðstöð senda honum reikningsyfirlit um þau réttindi sem þar eru skráð á hann.

Reikningsyfirlit skulu gefin út með jöfnu millibili fyrir eigendur rafbréfa. Á reikningsyfirliti skal koma fram yfirlit yfir þau rafbréf sem viðkomandi reikningseigandi er skráður eigandi að við dagsetningu yfirlitsins. Samsvarandi yfirlit skulu gefin út til eiganda takmarkaðra eignarréttinda yfir rafbréfi. Reikningsstofnun er heimilt að senda skráðum réttthafa aukareikningsyfirlit, enda hafi hann óskað eftir því.

VI. KAFLI

**Tilkynningar- og þagnarskylda, vernd starfsmanna og birting ákvarðana
Fjármálaeftirlitsins.**

17.gr.

Þagnarskylda.

Stjórnarmenn verðbréfamiðstöðvar, framkvæmdastjórar, endurskoðendur, starfsmenn og hverjir þeir sem taka að sér verk í þágu fyrirtækisins eru bundnir þagnarskyldu um allt það sem þeir fá vitneskju um við framkvæmd starfa síns og varðar viðskipta- eða einkamálefni viðskiptamanna þess, nema skylt sé að veita upplýsingar samkvæmt lögum. Þagnarskyldan helst þótt látið sé af starfi.

Sá sem veitir viðtöku upplýsingum af því tagi sem um getur í 1. mgr. er bundinn þagnarskyldu með sama hætti og þar greinir. Sá aðili sem veitir upplýsingar skal áminna viðtakanda um þagnarskylduna.

18.gr.

Tilkynningar um brot í starfsemi verðbréfamiðstöðvar.

Verðbréfamiðstöð skal hafa ferla til að taka við og fylgja eftir tilkynningum starfsmanna hennar um brot, möguleg brot og tilraunir til brota á lögum og stjórnvaldsfyrirmælum sem gilda um starfsemi verðbréfamiðstöðvarinnar. Ferlarnir skulu vera aðskildir frá öðrum ferlum innan fyrirtækisins.

Einstaklingur sem tekur við tilkynningum skv. 1. mgr. og sér um vinnslu þeirra skal búa við sjálfstæði í störfum og tryggt skal að hann hafi nægilegt vald, fjárveitingar og heimildir til að afla gagna og upplýsinga sem honum eru nauðsynlegar til að hann geti sinnt skyldum sínum.

Vinnsla og meðferð persónuupplýsinga skal vera í samræmi við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga.

Seðlabanka Íslands er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd 1. og 2. mgr., þ.m.t. um viðtöku og vinnslu tilkynninga.

19. gr.

Vernd starfsmanna vegna tilkynningar um brot í starfsemi verðbréfamiðstöðvar.

Þeir sem taka við tilkynningum skv. 18. gr. og sjá um vinnslu þeirra eru bundnir þagnarskyldu um persónugreinanlegar upplýsingar sem koma fram í tilkynningunum. Þagnarskyldan gildir gagnvart öðrum starfsmönnum fyrirtækisins og einnig utanaðkomandi aðilum. Þó er heimilt að miðla upplýsingum sem lúta þagnarskyldu til Fjármálaeftirlitsins og til lögreglu.

Verðbréfamiðstöð skal vernda starfsmann sem í góðri trú hefur tilkynnt um brot skv. 18. gr. gegn því að hann sæti misrétti sem rekja má til tilkynningar hans. Sama gildir um tilkynningar til Fjármálaeftirlitsins skv. 13. gr. a laga um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi.

Ef verðbréfamiðstöð brýtur gegn skyldu sinni skv. 2. mgr. skal hún greiða starfsmanni skaðabætur samkvæmt almennum reglum. Þetta tekur bæði til beins fjártjóns og miska.

Skyldur og réttindi samkvæmt þessari grein eru ófrávíkjanleg og óheimilt er að takmarka þau í ráðningarsamningi á milli starfsmanns og fyrirtækis.

20. gr.

Gagnsæi og birting ákvarðana Fjármálaeftirlitsins.

Fjármálaeftirlitið skal birta á vef sínum án ástæðulausrar tafar sérhverja ákvörðun um að leggja á stjórnsýsluviðurlög eða beita annarri ráðstöfun á grundvelli brota á þessum lögum.

VII. KAFLI. Skaðabætur.

21. gr.

Ábyrgð verðbréfamiðstöðvar.

Verðbréfamiðstöð ber skaðabótaábyrgð vegna þess tjóns sem rakið verður til starfsemi hennar í tengslum við eignarskráningu, breytingar eða afmáningu réttinda á verðbréfareikningi í miðstöðinni þrátt fyrir að saknæmri háttsemi sé ekki til að dreifa. Bótaábyrgð nær þó hvorki til tjóns vegna glataðra viðskiptatækifæra né til tjóns vegna óviðráðanlegra ytri atvika (force majeure).

Hafi tjónþoli af ásetningi eða gáleysi átt þátt í því að tjón varð er heimilt að lækka eða fella niður skaðabætur til hans.

Verðbréfamiðstöð ber skaðabótaábyrgð gagnvart þeim aðilum sem grandlausir verða fyrir tjóni vegna ákvæða 2. másl. 10. gr. fáist það ekki bætt samkvæmt almennum reglum.

Samanlagðar skaðabætur fyrir tjón vegna sama tjónsatburðar geta ekki orðið hærri en 700 milljónir króna.

22. gr.

Ábyrgð reikningsstofnunar.

Reikningsstofnun ber skaðabótaábyrgð vegna þess tjóns sem rakið verður til starfsemi hennar í tengslum við skráningu í kerfi verðbréfamiðstöðvar, breytingar eða afmáningu réttinda á verðbréfareikningi í verðbréfamiðstöðinni, svo og úttektum af slíkum reikningi, þrátt fyrir að orsök tjónsins verði rakin til óhappaatvika.

Hafi tjónþoli af ásetningi eða gáleysi átt þátt í því að tjón varð er heimilt að lækka eða fella brott skaðabætur til hans.

23. gr.

Sameiginleg ábyrgð verðbréfamiðstöðvar og reikningsstofnunar.

Þegar tjón má rekja til starfsemi verðbréfamiðstöðvar eða reikningsstofnunar, sbr. 21. og 22. gr., en ekki liggur ljóst fyrir hvor aðilanna ber ábyrgð á tjóninu, er heimilt að stefna þeim sameiginlega (in solidum) til greiðslu skaðabóta. Um endurkröfu milli stefndu fer samkvæmt almennum reglum.

VIII. KAFLI Eftirlit og viðurlög

24. gr.

Eftirlit og starfsleyfi.

Fjármálaeftirlitið veitir verðbréfamiðstöð starfsleyfi í samræmi við ákvæði reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar og annast eftirlit með verðbréfamiðstöðvum með staðfestu á Íslandi sem leyfisskyldar eru samkvæmt lögum þessum.

Fjármálaeftirlitið hefur eftirlit með því að farið sé að ákvæðum reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar sem og að farið sé að lögum þessum, reglum og reglugerðum settum samkvæmt þeim, svo og öðrum fyrirmælum sem um starfsemina gilda. Fjármálaeftirlitinu er heimill aðgangur að öllum þeim gögnum og upplýsingum um starfsemi samkvæmt lögum þessum sem það telur nauðsynleg til að sinna eftirlitinu. Lagaákvæði um þagnarskyldu takmarka ekki skyldu til þess að veita upplýsingar og aðgang að gögnum samkvæmt þessari grein.

Um eftirlit Fjármálaeftirlitsins fer að öðru leyti samkvæmt lögum um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi.

25.gr.

Tilkynningarskylda í tilviki samruna, skiptingar eða eignaryfirfærslu ráðandi hlutar í verðbréfamiðstöð.

Verðbréfamiðstöð skal tilkynna Fjármálaeftirlitinu ef hún hyggst selja hluta af starfsemi sinni eins og henni er lýst í viðauka A við reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) eða ef á að sameina eða skipta upp félaginu. Breytingin getur ekki komið til framkvæmda fyrr en þremur mánuðum eftir að Fjármálaeftirlitinu berst tilkynningin.

Verðbréfamiðstöð skal ennfremur tilkynna Fjármálaeftirlitinu skriflega um ákvörðun um að stofna dótturfélag eða útibú erlendis áður en til stofnunar kemur.

26. gr.

Hæfi til að fara með yferráð í verðbréfamiðstöð og atkvæðisréttur á hluthafafundi.

Sé hluthafi í verðbréfamiðstöð eða einstaklingar sem eru í aðstöðu til, beint eða óbeint að hafa yferráð yfir stjórnun verðbréfamiðstöðvar, ekki hæfir til að tryggja trausta og varfærna stjórnun verðbréfamiðstöðvarinnar eða hefur ekki upplýst verðbréfamiðstöðina eða Fjármálaeftirlitið um kaup sín á hlut í verðbréfamiðstöðinni, er Fjármálaeftirlitinu heimilt að ákveða að slíkum hluthafa sé óheimilt að neyta atkvæðisréttar sem fylgir hlutnum á hluthafafundi í verðbréfamiðstöð.

27. gr.

Stjórnvaldssektir.

Fjármálaeftirlitið getur lagt stjórnvaldssektir á hvern þann sem brýtur gegn ákvæðum:

1. a-k liðar 1. mgr. 63. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR),
2. 3. mgr. 2. gr. um að verðbréfamiðstöð sé óheimilt að stunda aðra starfsemi en kveðið er á um í lögum þessum,
3. 1. mgr. 17. gr. um þagnarskyldu.

Sektir sem lagðar eru á einstaklinga geta numið frá 100 þús. kr. til 700 milljóna króna. Sektir sem lagðar eru á lögaðila geta numið frá 500 þús. kr. til 2,8 milljarða króna en geta þó verið hærri eða allt að 10% af heildarveltu samkvæmt síðasta samþykktu ársreikningi lögaðilans eða 10% af síðasta samþykktu samstæðureikningi ef lögaðili er hluti af samstæðu og brot er framið til hagsbóta fyrir annan lögaðila í samstæðunni eða annar lögaðili í samstæðunni hefur notið hagnaðar af brotinu.

Við ákvörðun sekta samkvæmt ákvæði þessu skal m.a. tekið tillit til allra atvika sem máli skipta, þ.m.t. eftirfarandi:

- a. alvarleika brots,
- b. hvað brotið hefur staðið lengi,

- c. ábyrgðar hins brotlega hjá lögaðilanum,
- d. fjárhagsstöðu hins brotlega,
- e. ávinnings af broti eða taps sem forðað er með broti,
- f. hvort brot hafi leitt til taps þriðja aðila,
- g. hvers konar mögulegra kerfislegra áhrifa brotsins,
- h. samstarfsvilja hins brotlega,
- i. fyrri brota og hvort um ítrekað brot er að ræða.

Ákvarðanir um stjórnvaldssektir skulu teknar af Fjármálaeftirlitinu og eru þær aðfararhæfar. Sektor renna í ríkissjóð að frádregnum kostnaði við innheimtuna. Séu stjórnvaldssektir ekki greiddar innan mánaðar frá ákvörðun Fjármálaeftirlitsins skal greiða dráttarvexti af fjárhæð sektarinnar. Um ákvörðun og útreikning dráttarvaxta fer eftir lögum um vexti og verðtryggingu.

Stjórnvaldssektum verður beitt óháð því hvort lögbrot eru framin af ásetningi eða gáleysi.

Ef einstaklingur eða lögaðili brýtur gegn lögum þessum eða reglum settum á grundvelli þeirra, og fyrir liggur að hann hafi hlotið fjárhagslegan ávinning af broti, er heimilt að ákvarða hinum brotlega sektarfjárhæð sem getur, þrátt fyrir 1. og 2. másl. 2. mgr., orðið allt að tvöfaldri þeirri fjárhæð sem fjárhagslegur ávinningur hins brotlega nemur.

Hafi aðili gerst brotlegur við ákvæði laga þessara eða ákvarðanir Fjármálaeftirlitsins á grundvelli þeirra er Fjármálaeftirlitinu heimilt að ljúka málinu með sátt með samþykki málsaðila, enda sé ekki um að ræða meiriháttar brot sem refsivíðurlög liggja við. Sátt er bindandi fyrir málsaðila þegar hann hefur samþykkt og staðfest efni hennar með undirskrift sinni. Seðlabankinn setur nánari reglur um framkvæmd ákvæðisins.

Í máli sem beinist að einstaklingi og lokið getur með álagningu stjórnvaldssekta eða kæru til lögreglu hefur maður, sem rökstuddur grunur leikur á að hafi gerst sekur um lögbrot, rétt til að neita að svara spurningum eða afhenda gögn eða muni nema hægt sé að útiloka að það geti haft þýðingu fyrir ákvörðun um brot hans. Fjármálaeftirlitið skal leiðbeina hinum grunaða um þennan rétt.

Heimild Fjármálaeftirlitsins til að leggja á stjórnvaldssektir samkvæmt lögum þessum fellur niður þegar fimm ár eru liðin frá því að háttsemi lauk. Sá frestur rofnar þegar Fjármálaeftirlitið tilkynnir aðila um upphaf rannsóknar á meintu broti. Rof frests hefur réttaráhrif gagnvart öllum sem staðið hafa að broti.

28.gr.

Sektir eða fangelsi allt að tveimur árum.

Það varðar sektum eða fangelsi allt að tveimur árum, liggja þyngri refsing ekki við broti samkvæmt öðrum lögum, að brjóta gegn ákvæðum:

1. a-c liðar 1. mgr. 63. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR)
2. 3. mgr. 2. gr. um bann við því að verðbréfamiðstöð stundi aðra starfsemi en kveðið er á um í lögum þessum,
3. 1. mgr. 17. gr. um þagnarskyldu.

Brot gegn lögum þessum er varða sektum eða fangelsi varða refsingu hvort sem þau eru framin af ásetningi eða gáleysi.

Tilraun til brots eða hlutdeild í brotum samkvæmt lögum þessum er refsiverð eftir því sem segir í almennum hegningarlögum.

Heimilt er að gera upptækan með dómi beinan eða óbeinan hagnað sem hlotist hefur af broti gegn ákvæðum laga þessara er varða sektum eða fangelsi.

Gera má lögaðila sekt fyrir brot á lögum þessum og reglum settum á grundvelli þeirra óháð því hvort sök verði sönnuð á tiltekinn fyrirsvarsmann lögaðilans, starfsmann hans eða annan aðila sem starfar á hans vegum. Hafi fyrirsvarsmaður lögaðilans, starfsmaður hans eða annar á hans vegum með saknæmum hætti brotið gegn lögum þessum eða reglum settum á grundvelli þeirra í starfsemi lögaðilans má gera honum refsingu, auk þess að gera lögaðilanum sekt.

Brot gegn lögum þessum sæta aðeins rannsókn lögreglu að undangenginni kæru Fjármálaeftirlitsins.

Varði meint brot á lögum þessum bæði stjórnvaldssektum og refsingu metur Fjármálaeftirlitið hvort mál skuli kært til lögreglu eða því lokið með stjórnvaldsákvörðun hjá stofnuninni. Ef brot eru meiri háttar ber Fjármálaeftirlitinu að vísa þeim til lögreglu. Brot telst meiri háttar ef það lýtur að verulegum fjárhæðum, ef verknaður er framinn með sérstaklega vítaverðum hætti eða við aðstæður sem auka mjög á saknæmi brotsins. Jafnframt getur Fjármálaeftirlitið á hvaða stigi rannsóknar sem er vísað máli vegna brota á lögum þessum til rannsóknar lögreglu. Gæta skal samræmis við úrlausn sambærilegra mála.

Með kæru Fjármálaeftirlitsins skulu fylgja afrit þeirra gagna sem grunur um brot er studdur við. Ákvæði IV.–VII. kafla stjórnsýslulaga gilda ekki um ákvörðun Fjármálaeftirlitsins um að kæra mál til lögreglu.

Fjármálaeftirlitinu er heimilt að láta lögreglu og ákærvaldi í té upplýsingar og gögn sem stofnunin hefur aflað og tengjast þeim brotum sem tilgreind eru í 2. mgr. Fjármálaeftirlitinu er heimilt að taka þátt í aðgerðum lögreglu sem varða rannsókn þeirra brota sem tilgreind eru í 2. mgr.

Lögreglu og ákærvaldi er heimilt að láta Fjármálaeftirlitinu í té upplýsingar og gögn sem hún hefur aflað og tengjast þeim brotum sem tilgreind eru í 2. mgr. Lögreglu er heimilt að taka þátt í aðgerðum Fjármálaeftirlitsins sem varða rannsókn þeirra brota sem tilgreind eru í 2. mgr.

Telji ákærandi að ekki séu efni til málshöfðunar vegna ætlaðrar refsiverðrar háttsemi sem jafnframt varðar stjórnsýsluviðurlögum getur hann sent eða endursent málið til Fjármálaeftirlitsins til meðferðar og ákvörðunar.

IX. KAFLI.

Stjórnvaldsfyrirmæli, gildistaka og breyting á öðrum lögum.

29. gr.

Reglugerð ráðherra.

Í reglugerð, sem ráðherra setur, er meðal annars heimilt að ákveða:

1. nánari reglur um grundvöll og framkvæmd eignarskráningar og skráningu reikningsstofnana í kerfi verðbréfamiðstöðvar,
2. nánari reglur um skráningu takmarkaðra eignarréttinda að rafbréfum,
3. heimildir verðbréfamiðstöðvar til að ákvarða fyrirkomulag gjaldtöku fyrir umsýslu með rafbréf og eignarskráningu,
4. heimildir reikningsstofnunar til að ákvarða fyrirkomulag vegna umsýslu með rafbréf og skráningu í tengslum við þau, s.s. um gjaldtöku og vegna skráningu veðréttinda.
5. Nánari reglur um starfsemi útibúa hér á landi.
6. Nánari reglur um innköllun.

30. gr.

Reglur Seðlabanka Íslands.

Seðlabanki Íslands skal setja reglur til innleiðingar á framseldum og framkvæmdareglugerðum framkvæmdastjórnar Evrópusambandsins sem byggja á tæknistöðlum evrópsku verðbréfamarkaðseftirlitsstofnunarinnar.

31.gr.

Gildistaka.

Lög þessi öðlast gildi 1. apríl 2020.

Við gildistöku laga þessara falla úr gildi lög um rafræna eignarskráningu verðbréfa, nr. 131/1997, sbr. þó ákvæði til bráðabirgða nr. II.

32. gr.

Breyting á öðrum lögum.

Við gildistöku laga þessara verða eftirfarandi breytingar á öðrum lögum:

1. Lög um öryggi fyrirmæla í greiðslukerfum og verðbréfauppgjörskerfum nr. 90/1999:
 - a. Við d-lið 2. gr. laganna bætast orðin: og Evrópsku verðbréfamarkaðseftirlitsstofnunarinnar.
 - b. Við 2. mgr. 3. gr. laganna bætast orðin: og Evrópsku verðbréfamarkaðseftirlitsstofnunarinnar.
 - c. Loka málslíður 1. mgr. 6. gr. laganna orðast svo:
Tilkynningu sem gerð er samkvæmt þessari grein skal Seðlabanki Íslands senda þegar í stað til hlutaðeigandi yfirvalda á Evrópska efnahagssvæðinu sem aðildarríkin hafa tilgreint sem móttakanda slíkra tilkynninga, evrópsku verðbréfamarkaðseftirlitsstofnuninni (ESMA), evrópska kerfisáhætturáðinu (ESRB) og Eftirlitsstofnun EFTA.
 - d. Við 3. gr. bætist ný málsgrein sem orðast svo:
Um samstarf og upplýsingagjöf innlendra aðila, bæði gagnvart Evrópsku verðbréfamarkaðseftirlitsstofnunarinnar og stofnana innan Evrópska efnahagssvæðisins, fer samkvæmt ákvæðum laga um evrópskt eftirlitskerfi á fjármálamarkaði.
 - e. 2. mgr. 13. gr. orðast svo:
Með lögum þessum eru tekin upp í innlendan rétt ákvæði tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins 98/26/EB um endanlegt uppgjör í greiðslukerfum og uppgjörskerfum fyrir verðbréf eins og henni var breytt með tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins 2009/44/EB, tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins nr. 78/2010 um breytingu á tilskipunum 98/26/EB, 2002/87/EB, 2003/6/EB, 2003/41/EB, 2003/71/EB, 2004/39/EB, 2004/109/EB, 2005/60/EB, 2006/48/EB, 2006/49/EB og 2009/65/EB að því er varðar valdsvið evrópskra eftirlitsstofnana á fjármálamarkaði og reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR). Tilskipun 98/26/EB var tekin upp í EES-samninginn með ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 53/1999, tilskipun 2009/44/EB var tekin upp í EES-samninginn með ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 50/2010, tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins nr. 78/2010 var tekin upp í EES-samninginn með ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 92/2018 og reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) var tekin upp í EES-samninginn með ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 18/2019.

2. Lög um hlutafélög nr. 2/1995: á eftir orðunum „lög um rafræna eignarskráningu verðbréfa“ í 2. málsli. 2. mgr. 27. gr. laganna kemur: og lög um verðbréfamíðstöðvar, uppgjör og rafræna eignarskráningu fjármálagerninga.
3. Lög um skortsölu og skuldatryggingar nr. 55/2017: á eftir orðunum „Ákvæði reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) nr. 236/2012 um skortsölu og tiltekna þætti skuldatrygginga“ í 2. gr. kemur: ásamt þeim breytingum sem leiða af reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamíðstöðvar (CSDR) sem innleidd er með lögum um verðbréfamíðstöðvar, uppgjör og rafræna eignarskráningu fjármálagerninga.
4. Lög um verðbréfasjóði nr. 128/2011: í stað orðanna „lög um rafræna eignarskráningu verðbréfa“ í 4. mgr. 23. gr. laganna kemur: lög um verðbréfamíðstöðvar, uppgjör og rafræna eignarskráningu fjármálagerninga.

Ákvæði til bráðabirgða.

I.

Þrátt fyrir ákvæði laga þessara hefur Seðlabanki Íslands einn heimild til milligöngu um eignarskráningu verðbréfa sem falla undir c–g-lið 1. tölul. 2. gr. laga um meðferð krónueigna sem háðar eru sérstökum takmörkunum frá þeim tíma sem varðveisla þeirra er flutt til Seðlabanka Íslands skv. 1. mgr. 5. gr. sömu laga.

II.

Verðbréfamíðstöðvar með gild starfsleyfi við gildistöku laganna skulu sækja um þau starfsleyfi sem nauðsynleg eru samkvæmt reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamíðstöðvar (CSDR) innan sex mánaða frá gildistöku reglna Seðlabanka Íslands sem innleiða afleiddar reglugerðir sem byggja á tæknistöðlum evrópsku verðbréfamarkaðseftirlitsstofnunarinnar þarðlútandi, sbr. 69. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamíðstöðvar (CSDR). Um málsmeðferð við veitingu starfsleyfis fer eftir ákvæðum reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamíðstöðvar (CSDR).

Verðbréfamíðstöð með gilt starfsleyfi við gildistöku þessara laga heldur starfsleyfi sínu og er heimilt að starfa samkvæmt lögum um rafræna eignarskráningu verðbréfa nr. 131/1997 á meðan starfsleyfisumsókn er til meðferðar hjá Fjármálaeftirlitinu enda hafi starfsleyfisumsókn verið lögð fram innan þess frests sem greinir í 1. mgr.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Frumvarp þetta er unnið í fjármála- og efnahagsráðuneytinu með aðstoð nefndar sem fjármála- og efnahagsráðherra skipaði hinn 4. apríl 2016. Nefndinni var m.a. falið að rýna þýðingu og undirbúa innleiðingu á reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar í íslenskan rétt. Reglugerðin er á ensku jafnan kölluð „Central Securities Depositories Regulation“ og verður hér á eftir vísað til hennar sem CSDR.

Í nefndinni sátu fulltrúar fjármála- og efnahagsráðuneytis, Fjármálaeftirlitsins, Seðlabanka Íslands, Samtaka fjármálafyrirtækja, Nasdaq verðbréfamiðstöðvar og Verðbréfamiðstöðvar Íslands (áður Undirbúningsfélag um Verðbréfamiðstöð Íslands).

CSDR gekk í gildi innan Evrópusambandsins 17. september 2014 en var tekin upp í EES-samninginn 8. febrúar 2019, með ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 18/2019.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Í kjölfar fjármálahrunsins 2008 fór fram víðtæk endurskoðun á regluverki á fjármálamarkaði innan ESB og er CSDR reglugerðin hluti af þeirri endurskoðun.

CSDR tók gildi í ESB 17. september 2014 og er fyrsta samræmda löggjöfin um starfsemi verðbréfamiðstöðva á innri markaði evrópska efnahagssvæðisins. CSDR var tekin upp í EES-samninginn með ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 18/2019 þann 8. febrúar 2019. CSDR reglugerðina ber að setja í lög án nokkurra efnislegra breytinga í samræmi við 7. gr. EES-samningsins og lög nr. 2/1993 um evrópska efnahagssvæðið.

Megintilefni framlagningar frumvarpsins er að innleiða í íslenskan rétt ákvæði reglugerðarinnar um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar. Markmið frumvarpsins er jafnframt að bæta verðbréfauppgjör, tryggja heilindi í verðbréfaútgáfu, gera ríkari kröfur til starfsemi verðbréfamiðstöðva og tryggja að íslensk löggjöf á þessu sviði sé í samræmi við gildandi rétt á Evrópska efnahagssvæðinu.

Þar sem verðbréfauppgjörskerfi sem verðbréfamiðstöðvar reka eru kerfislega mikilvægur innviður gegna þær mikilvægu hlutverki við að viðhalda tiltrú fjárfesta og tryggja öryggi í verðbréfavíðskiptum. Í ljósi mikilvægis starfseminnar er talið rétt að gera ríkari kröfur til verðbréfamiðstöðva. Frumvarpið á því að stuðla að auknum fjármálastöðugleika og draga úr líkum á fjármálaáfallum.

Við innleiðingu reglugerðarinnar er farin sú leið að nota tilvísunaraðferð og vísa til birtingar reglugerðarinnar og ákvörðunar sameiginlegu EES-nefndarinnar í EES-viðbæti eins og heimilt er samkvæmt lögum um Stjórnartíðindi og Lögbirtingablað. Jafnframt er lagt til að hluti laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa haldi gildi sínu og flytjist í lög um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar.

3. Meginefni frumvarpsins.

Í frumvarpinu er lagt til að CSDR verði innleidd en reglugerðin breytir umgjörð um starfsemi verðbréfamiðstöðva töluvert og felur í sér auknar kröfur til verðbréfamiðstöðva, uppgjör fjármálagerninga og verðbréfauppgjörskerfa. Verðbréfamiðstöðvar þjóða þjónustu við að gefa út og varðveita rafræna fjármálagerninga. Ennfremur reka þær verðbréfauppgjörskerfi. Allar verðbréfamiðstöðvar innan EES þurfa að sækja um nýtt starfsleyfi samkvæmt CSDR. Verðbréfauppgjörskerfin sem verðbréfamiðstöðvar reka verða að standast gæðaprófun og þær kröfur sem CSDR gerir til þeirra til að geta fengið starfsleyfi. CSDR kveður einnig á um breytta stjórnarhætti verðbréfamiðstöðva, t.a.m. þarf einn þriðji stjórnar að vera óháðir stjórnarmenn, verðbréfamiðstöð þarf sinn eigin regluvörð og skipa skal

notandanefnd sem samanstendur af þeim sem njóta þjónustu verðbréfamiðstöðvarinnar. CSDR kveður einnig á um hertar eiginfjárkröfur og áhættustýringu.

CSDR er einnig ætlað að bæta uppgjör fjármálagerninga. Allir fjármálagerningar sem reglugerðin nær til skulu vera á rafrænu formi og verður uppgjörstími innan EES-svæðisins samræmdur sem viðskiptadagur +2 dagar.

Verðbréfamiðstöðvar fá aukna ábyrgð í því að draga úr uppgjörsbrestum en þeim ber að beita sektum og uppgjörskaupum (e. buy-in) við uppgjörsbrest, vakta uppgjörsbresti og senda eftirlitsstjórnvaldi skýrslu um öll slík tilvik. Þá ber þeim að geyma færslugögn í 10 ár.

Fjármálaeftirlitinu er gert heimilt að beita sektum og dagsektum vegna brota á lögnum.

CSDR gerir ráð fyrir að aðildarríkin hafi nokkuð svigrúm varðandi það hvaða reglur skulu gilda að landsrétti svo fremi sem þær gangi ekki gegn CSDR, svo sem varðandi eignarskráningu fjármálagerninga. CSDR reglugerðin hefur nokkra skörun við núgildandi lög nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa þar sem þau gilda um starfsemi verðbréfamiðstöðva, verðbréfauppgjör, rafræna útgáfu verðbréfa og skráningu eignarréttinda yfir þeim.

Með frumvarpinu er því lagt til að ákveðin ákvæði núgildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa nr. 131/1997, sem CSDR nær ekki til, verði færð í lög um verðbréfamiðstöðvar, uppgjör og rafræna eignarskráningu fjármálagerninga, þar á meðal ákvæði um eignarskráningu verðbréfa og þá réttarvernd sem hún felur í sér. Jafnframt að núgildandi lög nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa verði að öðru leyti felld brott.

Ennfremur eru lagðar til ákveðnar útfærslur í þeim tilvikum þegar CSDR gerir ráð fyrir að hvert aðildarríki ákveði fyrir sig, svo sem varðandi það hvort í löggjöf aðildarríkis skuli vera refsíákvæði vegna brota á CSDR og hversu háar hámarksstjórnvaldssektir skuli vera. Þá geymir frumvarpið ákvæði um þagnarskyldu þeirra sem starfa fyrir verðbréfamiðstöðvar og reglur um skaðabótaábyrgð. Í frumvarpinu er lagt til að þessi ákvæði verði nánast óbreytt frá núgildandi lögum eftir því sem svigrúm við innleiðingu CSDR í íslenskan rétt leyfir.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Efni frumvarpsins gefur ekki tilefni til að ætla að það stangist á við stjórnarskrá eða alþjóðlegar skuldbindingar.

Með frumvarpinu eru tekin upp í lög hér á landi ákvæði reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar.

5. Samráð.

Frumvarpið var unnið með nefnd sem skipuð var af ráðherra þann 4. apríl 2016 til að rýna þýðingu reglugerðarinnar og vinna frumvarp til innleiðingar reglugerðarinnar í íslensk lög. Í nefndinni áttu sæti fulltrúar Fjármálaeftirlitsins, Seðlabanka Íslands, Nasdaq verðbréfamiðstöðvar, Undirbúningsfélags Verðbréfamiðstöðvarinnar (síðar Verðbréfamiðstöðvar Íslands) og Samtaka fjármálafyrirtækja. Þá var haft samráð við atvinnu- og nýsköpunarráðuneytið við samningu frumvarpsins.

Áform um lagasetninguna voru birt almenningi í samráðsgátt stjórnvalda 14. janúar 2019 og var frestur veittur til 28. janúar sama ár. Ein umsögn barst frá Verðbréfamiðstöð Íslands en að hennar mati var tíminn til að skila inn umsókn um starfsleyfi of skammur ef frumvarpið yrði að lögum strax að loknu vorþingi 2019. Ennfremur var vakin athygli á því að bein eignarskráning í verðbréfamiðstöðvum hafi verið meginreglan hér og á Norðurlöndunum.

6. Mat á áhrifum.

Í frumvarpinu er lagt til að reglugerð ESB um bætt verðbréfauppgjör í ESB og verðbréfamíðstöðvar verði tekin upp í lög á Íslandi og löggjöf Íslands verði þannig í samræmi við skuldbindingar Íslands samkvæmt samningnum um Evrópska efnahagssvæðið. Verði frumvarpið að lögum munu íslensk fyrirtæki sem hafa starfsleyfi til að starfa sem verðbréfamíðstöð hafa heimild til að starfa sem slík á öllu Evrópska efnahagssvæðinu. Jafnframt mun erlendum verðbréfamíðstöðvum verða heimilt að starfa hérlandis að uppfylltum skilyrðum reglugerðarinnar.

Verði frumvarpið að lögum fær Fjármálaeftirlitið ákveðin verkefni svo sem að hafa eftirlit með starfsemi verðbréfamíðstöðva og veita þeim starfsleyfi samkvæmt reglugerðinni.

Ávinningur af samþykkt frumvarpsins er töluverður þar sem það mun skapa traustari umgjörð um uppgjör fjármálagerninga og starfsemi verðbréfamíðstöðva sem og eftirlit með þeim, draga úr kerfisáhættu og stuðla að fjármálastöðugleika.

Hvorki er gert ráð fyrir að þær breytingar sem í frumvarpinu felast muni hafa teljandi áhrif á skatttekjur ríkissjóðs af fjármálafyrirtækjum frá því sem nú er né á rekstrargjöld í þessum málaflokki. Frumvarpið felur þó í sér ný eftirlitsverkefni sem áætla má að samsvari 70% starfshlutfalli hjá tveimur starfsmönnum Fjármálaeftirlitsins meðan farið er yfir starfsleyfisumsóknir. Að því verkefni loknu er gert ráð fyrir að aukin verkefni leiði af sér að lágmarki 25% starfshlutfall hjá tveimur starfsmönnum en CSDR kveður m.a. á um aukið eftirlit með verðbréfamíðstöðvum. Verði frumvarpið óbreytt að lögum verður ekki séð að það muni hafa áhrif á afkomu ríkissjóðs.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Markmið laganna er að bæta verðbréfauppgjör og gera ríkari kröfur til starfsemi verðbréfamíðstöðva, samþætta lög, reglur og markaðsvenjur á evrópskum verðbréfamarkaði, með vísan til sömu markmiða og almennt hafa átt við um samræmingu löggjafar á sviði fjármálapjónustu í Evrópu.

Um 2. gr.

Lög þessi gilda um starfsemi verðbréfamíðstöðva og reikningsstofnana, uppgjör og rafræna útgáfu fjármálagerninga og skráningu eignarréttinda yfir þeim. Lögin og reglur settar á grundvelli þeirra gilda um alla starfsemi verðbréfamíðstöðva hér á landi, þar á meðal starfsemi á grundvelli 19. og 23. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamíðstöðvar.

Erlend verðbréfamíðstöð, sem hefur staðfestu og starfsleyfi í öðru ríki innan Evrópska efnahagssvæðisins eða hefur hlotið viðurkenningu Evrópsku verðbréfamarkaðseftirlitsstofnuninni, getur stofnsett útibú hér á landi. Útibúinu er heimilt að stunda hverja þá starfsemi sem lög þessi taka til, enda sé hún fyrirtækinu heimil í heimaríki þess.

Annar málsliður greinarinnar er samhljóða 2. mgr. 1. gr. laga nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa en með honum er lagt til að rafræn útgáfa fjármálagerninga og skráning eignarréttinda yfir þeim með þeim réttaráhrifum sem kveðið er á um í lögum þessum verði áfram einungis heimil verðbréfamíðstöð sem hlotið hefur starfsleyfi samkvæmt lögum þessum. Í framkvæmd hafa reikningsstofnanir skráð eignarréttindi inn í kerfi

verðbréfamiðstöðvar en verðbréfamiðstöð verði ábyrg fyrir því að halda heildstæða skrá yfir eignarskráningu fjármálagerninga.

Þriðji málsliður kveður á um að verðbréfamiðstöð sé óheimilt að stunda aðra starfsemi en þá sem kveðið er á um í lögum þessum og starfsleyfi verðbréfamiðstöðvarinnar nær til. Fjallað er um þá þjónustu sem verðbréfamiðstöðvar veita í viðauka við reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar og sækja verðbréfamiðstöðvar um starfsleyfi til að stunda þá tegund þjónustu sem viðkomandi verðbréfamiðstöð hyggst veita.

Um 3. gr.

Í greininni er lagt til að ákvæði reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR), með þeim aðlögunum sem leiðir af ákvörðunum sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 18/2019 frá 8. febrúar 2019, skuli hafa lagagildi hér á landi.

Um 4. gr.

Í 4. gr. er að finna þær skilgreiningar sem nauðsynlegar eru og stuðst er við í einstökum ákvæðum frumvarpsins.

Í lögum um rafræna eignarskráningu verðbréfa nr. 131/1997 hefur hugtakið rafbréf verið notað yfir framseljanlegt rafrænt eignarskráð verðbréf. Við skoðun hugtaksins og með vísan til reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) er lagt til að í stað orðsins verðbréf verði notað hugtakið fjármálagerningur, eins og það er skilgreint í lögum um verðbréfavíðskipti, sem nær til fleiri tegunda gerninga en hugtakið verðbréf, t.d. hlutdeildarskírteina sem falla utan skilgreiningarinnar á verðbréfi samkvæmt lögum um verðbréfavíðskipti, en eru skráð í verðbréfamiðstöð. Rafbréf skilgreinist því sem rafrænt eignarskráður fjármálagerningur.

Með eignarskráningu er átt við skráningu á réttindum til rafbréfsins í rafrænni skrá verðbréfamiðstöðvar. Slík eignarskráning veitir hinum skráða eiganda lögformlega sönnun fyrir þeim réttindum sem hann er skráður eigandi að skv. IV. kafla frumvarpsins um réttaráhrif skráningar í verðbréfamiðstöð. Í núverandi lögum um rafræna eignarskráningu verðbréfa er eignarskráning skilgreind sem upphafleg útgáfa rafbréfa og skráning réttinda yfir þeim. Í þessu frumvarpi er skilgreining á eignarskráningu hins vegar aðlöguð að framkvæmdinni eins og hún fer fram í verðbréfauppgjörskerfi verðbréfamiðstöðva. Útgáfa á rafbréfum í verðbréfamiðstöð er ekki eignarskráning í sjálfu sér heldur fer fram skráning á réttindum til rafbréfsins í verðbréfauppgjörskerfi verðbréfamiðstöðva að loknu uppgjöri í kerfinu. Slíkt uppgjör getur farið fram með eða án greiðslu í gegnum kerfið, t.d. þegar um er að ræða útboð eða frumskráningu rafbréfa. Þar sem reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) reglugerðin fjallar ekki um eignarskráningu eins og hún hefur verið skilgreind í íslenskum rétti hingað mun hin nýja skilgreining ná til eignarskráningar eins og hún mun verða framkvæmd eftir gildistökulaganna, þ.e. í gegnum verðbréfauppgjörskerfi verðbréfamiðstöðva. Eftir sem áður mun eignarskráningin veita hinum skráða eiganda rafbréfsins lögformlega sönnun fyrir þeim réttindum sem hann er skráður eigandi að. Eignarskráning er því afar þýðingarmikill löggerningur sem einungis verður heimill verðbréfamiðstöð, með milligöngu reikningsstofnana sem eru þátttakendur í verðbréfamiðstöð, en eignarskráning á sér stað samhliða uppgjöri sem verðbréfamiðstöðin framkvæmir.

Hugtakið verðbréfamiðstöð er skilgreint eins og í 2. tölul. 1. mgr. 2. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar en að auki skal verðbréfamiðstöð annast eignarskráningu rafbréfa líkt og nógildandi lög gera ráð fyrir.

Reikningsstofnun telst vera félag eða stofnun sem hefur milligöngu um eignarskráningu á rafbréfum í verðbréfamiðstöð og er jafnframt þátttakandi í verðbréfamiðstöð eins og þátttakandi er skilgreindur 9. tölul. 1. mgr. 2. gr. laga nr. 90/1999 um öryggi fyrirmæla í greiðsluferfum og verðbréfauppgjörskerfum sem innleiðir f-lið 2. gr. tilskipunar 98/26/EB um endanlegt uppgjör í greiðsluferfum og uppgjörskerfum fyrir verðbréf.

Um 5. gr.

Samkvæmt 11. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar ber aðildaríkjum að tilgreina hvaða stjórnvald telst lögbært stjórnvald til að hafa eftirlit með því að farið sé að ákvæðum reglugerðarinnar í ríkinu. Á Íslandi verður Fjármálaeftirlitið, sem verður hluti af Seðlabanka Íslands frá og með 1. janúar 2020, lögbært stjórnvald og fer með öll þau verkefni sem reglugerðin kveður á um, þ.á.m. að veita verðbréfamiðstöðvum starfsleyfi og hafa eftirlit með þeim.

Í samræmi við 12. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar skal Seðlabanki Íslands sem ber ábyrgð á yfirsýn með verðbréfauppgjörskerfinu sem verðbréfamiðstöðin í aðildarríkinu starfrækir vera viðeigandi yfirvald. Markmið yfirsýnar (e. oversight) með kerfislega mikilvægum fjármálainnvíðum eru að stuðla að öryggi, virkni og hagkvæmni kjarnainnvíða fjármálakerfisins og þar með fjármálastöðugleika. Kjarnareglur um innviði fjármálamarkaða (e. Principles for Financial Market Infrastructures eða PFMI) frá 2012 eru grundvöllur yfirsýnar með og rekstrar á kerfislega mikilvægum innviðum af hálfu Seðlabanka Íslands. Kjarnareglurnar sem útgefnar eru af nefnd um greiðslu- og markaðsinnviði (e. Committee on Payments and Market Infrastructures, CPMI, áður CPSS) og Alþjóðlegu verðbréfanefndinni (e. International Organization of Securities Commissions, IOSCO) eru á lista alþjóðlega fjármálastöðugleikaráðsins (e. Financial Stability Board eða FSB) yfir lykilstaðla á sviði fjármálamarkaðar sem ber, að mati ráðsins, að innleiða á öllum mörkuðum til að stuðla að fjármálastöðugleika og því um alþjóðlega viðurkennd tilmæli um bestu framkvæmd að ræða. Við smíði reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) var m.a. byggt á kjarnareglunum.

Hlutverk Seðlabanka Íslands er að sjá til þess að verðbréfamiðstöðvar, í umboði uppgjörstofnana (þátttakenda í storgreiðslukerfi Seðlabanka Íslands (SG-kerfi)), hafi aðgang að seðlabankafé. Afhending verðbréfa gegn greiðslu (e. DvP) í seðlabankafé lágmarkar áhættu á að seljandi afhendi verðbréf án þess að greiðsla frá kaupanda berist á sama tíma eða að kaupandi afhendi greiðslu en fái ekki verðbréf afhent. Yfirsýn Seðlabanka Íslands felst í því að tryggja rekstrarsamhæfni verðbréfauppgjör- og millibankakerfa þannig að afhending verðbréfa gegn greiðslu sé örugg, skilvirk og hagkvæm. Jafnframt leggur Seðlabankinn áherslu á viðbúnað og álagspróf við rekstur verðbréfauppgjör- og millibankakerfa. Í þessu sambandi er m.a. lögð áhersla á að verðbréfamiðstöðvar hagi uppbyggingu, fyrirkomulagi og áhættustýringu verðbréfauppgjörskerfa og vörslu verðbréfa samkvæmt alþjóðlega viðurkenndum viðmiðunum eða Kjarnareglum um innviði fjármálamarkaða. Þess ber einnig að geta að Seðlabanki Íslands er mikilvægur viðskiptavinur verðbréfamiðstöðva og þær hafa umsjón með veðsetningu vegna viðskipta til stuðnings peningastefnunni. Þá mun Seðlabanki Íslands eiga aðkomu að samþykki á tilteknum samtengingum verðbréfamiðstöðva í samræmi

við ákvæði reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar (CSDR). Yfirsýn Seðlabanka Íslands tekur mið af framangreindu með fjármálastöðugleika að leiðarljósi.

Um 6. gr.

Lagt er til að eftirtaldir aðilar geti orðið þátttakendur í verðbréfamistöð, Seðlabanki Íslands og aðrir seðlabankar á evrópska efnahagssvæðinu, verðbréfamistöðvar með starfsleyfi eða viðurkenningu samkvæmt reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar, miðlægir mótaðilar með starfsleyfi eða viðurkenningu samkvæmt lögum um afleiðuviðskipti, lánastofnanir, fjármálafyrirtæki og rekstrarfélög verðbréfasjóða. Leiðir þessi tillaga af reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar (CSDR) og er í samræmi við norskan og danskan rétt. Ákvæði 33. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar fjallar um kröfur vegna þátttöku í verðbréfamistöð.

Fjallað er um þá aðila sem geta orðið aðilar að verðbréfamistöð í 10. gr. laga nr. 131/1997 en þar er notast við hugtakið aðili að verðbréfamistöð. Í þessu frumvarpi er hugtakið þátttakandi hins vegar notað sem er í samræmi við hugtakanotkun í reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar (CSDR) og lög nr. 90/1999 um fyrirmæli í greiðslukerfi.

Lagt er til í 2. málsgrein 6. gr. að þátttakendum sé skylt að gera aðildarsamning við verðbréfamistöð og er það skilyrði fyrir því að þátttakendur geti haft milligöngu um eignarskráningu verðbréfa í verðbréfamistöð líkt og samkvæmt núgildandi lögum. Ákvæðið byggir á 11. gr. gildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa nr. 131/1997 en sá hluti ákvæðisins sem fjallaði um málsmeðferð þegar aðili að verðbréfamistöð missir starfsleyfi sitt, bú hans er tekið til gjaldþrotaskipta eða óskað hefur verið eftir nauðarsamningi fellur brott þar sem 41. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar fjallar um hvernig bregðast skuli við í slíku tilvik.

Um 7. gr.

Í 15. gr. gildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa er nú hvoru tveggja mælt fyrir um uppgjör verðbréfavíðskipta í íslenskum krónum og erlendum gjaldeyri. Samkvæmt núgildandi ákvæði 1. másl. 1. mgr. 15. gr. laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa tekur Seðlabanki Íslands við innlánnum frá reikningsstofnunum sem aðild eiga að verðbréfamistöð og annast fullnaðaruppgjör greiðslufyrirmæla í greiðslukerfi vegna víðskipta með rafbréf í íslenskum krónum. Í 2. mgr. 15. gr. gildandi laga er kveðið á um uppgjör víðskipta með rafbréf í erlendum gjaldmiðli. Í 1. mgr. 40. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar (CSDR) reglugerðarinnar er uppgjöri peningahluta verðbréfavíðskipta lýst þannig að það á hvoru tveggja við um víðskipti í íslenskum krónum og erlendum gjaldeyri.

Uppgjör peningahluta verðbréfavíðskipta, eins og því er lýst í 40. gr. reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar (CSDR) er þó ekki í samræmi við núverandi framkvæmd, sem er þannig að Seðlabanki Íslands tekur við innlánnum frá reikningsstofnunum sem aðild eiga að verðbréfamistöð og annast uppgjör peningahluta í samræmi við greiðslufyrirmæli frá verðbréfamistöð. Með innleiðingu á nýju stórgreiðslukerfi Seðlabanka Íslands mun sú framkvæmd breytast á þann veg að verðbréfamistöð verður viðurkenndur uppgjörsaðili (e. Authorised Settlement Agent) og mun gera peningagreiðslur upp, fyrir hönd uppgjörsaðila, í verðbréfauppgjörskerfi sínu í

gegnum reikninga sem stofnaðir eru hjá Seðlabankanum. Eftir innleiðingu á nýju stórgreiðslukerfi Seðlabanka Íslands verður framkvæmd uppgjors peningahluta verðbréfavíðskipta í samræmi við 1. mgr. 40. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR). Því er lagt til að 1. ml. 1. mgr. 15. gr. og 2. mgr. 15. gr. laga nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa verði felldar brott, sbr. þó bráðabirgðaákvæði um gildistöku þeirrar breytingar.

Þá er ekki talin lengur þörf á samráðnefnd verðbréfamiðstöðva, kauphalla, Fjármálaeftirlitsins og Seðlabanka Íslands sem lög nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa gera ráð fyrir þar sem ákvæðið byggir á eldra fyrirkomulagi verðbréfavíðskipta.

Því er lagt er til að samhliða innleiðingu á CSDR verði þessu ákvæði sem byggir á 15. gr. laga nr. 131/1997 breytt þannig að 1. ml. 1. mgr., 2. mgr. og 4. mgr. ákvæðisins falli niður og að orðinu *efndalok* í 2. ml. 1. mgr. þess verði breytt í orðið *fullnaðaruppgjör*.

Um 8. gr.

Ákvæðið er nánast samhljóða 16. gr. gildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa.

Í 1. mgr. er tekið fram að til þess að réttindi að rafréfum njóti réttarverndar verði þau að vera eignarskráð í verðbréfamiðstöðinni. Við frumútgáfu rafréfs er útgefandi skráður eigandi að rafréfi en eftirfarandi framsöl njóta því aðeins réttarverndar að þau hafi öll verið tilkynnt til eignarskráningar hjá verðbréfamiðstöðinni. Hið sama gildir um önnur réttindi sem kunna að vera takmarkaðri, til dæmis veðréttindi eða fjárnám. Jafnframt er skýrt tekið fram að óheimilt sé að gefa út og framselja skráð réttindi samkvæmt rafréfi með áþreifanlegum hætti, þ.e. á pappír.

Í 2. mgr. er einnig að finna ákvæði sem er nauðsynlegt til að gera stöðu skráðs rétthafa að rafréfi skýra gagnvart skuldara. Þar er kveðið svo á að eignarskráning í verðbréfamiðstöð komi í stað handhafnar áþreifanlegs verðbréfs, en þetta þýðir m.a. að hafi skuldari greitt rétthafa sem skráður er samkvæmt eignarskráningu verðbréfamiðstöðvar er um að ræða fullgilda greiðslu af hans hálfu. Í 6. mgr. 8. gr. frumvarpsins er einnig að finna ákvæði sem tekur af tvímæli varðandi greiðslu afborgana og/eða vaxta, sjá nánar athugasemdir við þá grein.

Í 3. mgr. er skýrt tekið fram að forgangsröð ósamrýmanlegra réttinda yfir rafréfi ræðst af því hvenær beiðni reikningsstofnunar um skráningu þeirra berst verðbréfamiðstöð. Um röð rétthafa fer að öllu leyti eftir því hvenær réttindi eru tilkynnt, sbr. nánar um þetta atriði í 4. og 5. mgr. þessarar greinar.

Í 4. mgr. er tekið fram að réttaráhrif skráningar teljist vera frá þeirri stundu sem skráning hefur farið fram í kerfi verðbréfamiðstöðvar.

Í 5. mgr. er tekið fram að reikningsstofnun, sem fengið hefur beiðni um það, er skylt að skrá réttindi án tafar í kerfi verðbréfamiðstöðvar enda leggi viðkomandi aðili fram viðhlítandi gögn um grundvöll beiðninnar. Reikningsstofnanir hafa rétt og jafnframt skyldu til að hafa milligöngu um eignarskráningu og skráningu annarra réttinda sem kunna að vera takmarkaðri, t.d. veðréttindi og fjárnám, í kerfi verðbréfamiðstöðvar. Sem dæmi má nefna að á þeim hvílir skylda til að annast þær eignarskráningar sem nauðsynlegar eru hverju sinni til dæmis, vegna erfða- eða búskipta eða annarra ráðstafana sem varða réttindi yfir rafréfum. Fyrir það er þeim heimilt að ákvarða sanngjarna og hóflega þóknun sem birt skal í gjaldskrá á vefsvæði reikningsstofnananna.

Í 6. mgr. er tekið fram að færsla verðbréfamiðstöðvar um greiðslu afborgunar og vaxta inn á reiknings til eignarskráðs rétthafa hefur sama gildi gagnvart skuldara og áritun á skuldabréf.

Ákvæðið var áður að finna í 3. mgr. 20. gr. laga nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa.

Um 9. gr.

Ákvæðið byggir á 18. gr. gildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa.

Reikningsstofnun skal tilkynna hlutaðeigandi aðila sem réttindi eignast samkvæmt skráningunni um hana. Hér er því ekki gert ráð fyrir að verðbréfamiðstöðin taki að sér að senda rétthafa tilkynningu í hvert sinn sem skráning hefur átt sér stað á reikningi viðkomandi reikningseiganda. Þetta er m.a. gert til þess að tryggja að tilkynningar verði ekki sendar að óþörfu, en reikningsstofnun sem á í beinum viðskiptum við reikningseiganda getur betur annast þetta hlutverk. Rétt er þó að taka fram að skv. 16. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir að einu sinni á ári sendi verðbréfamiðstöðin út reikningsyfirlit til reikningseigenda í verðbréfamiðstöðinni.

Í 2. mgr. er tekið fram að rétthafar skráðra réttinda og reikningsstofnanir geta samið um að ekki verði sérhver tilkynning um eignarskráningu send til reikningseiganda heldur fái hann tilkynningar sendar með þeim hætti sem hann telur fullnægjandi hverju sinni. Gert er ráð fyrir því að verðbréfamiðstöðin setji um þetta nánari reglur og skulu þær háðar samþykki Fjármálaeftirlitsins. Þetta er m.a. nauðsynlegt til þess að tryggja að skilmálar reikningsstofnana að því er varðar tilkynningar um eignarskráð réttindi í verðbréfamiðstöð verði ekki of íþyngjandi fyrir reikningseigendur. Þannig gæti til dæmis reikningsstofnun ekki gert það að skilyrði fyrir stofnun reiknings að eigandi hans gangi að því að tilkynningar skuli ekki sendar nema eftir ákvörðun reikningsstofnunar. Tryggja verður einnig að reikningsstofnanir setji til dæmis ekki óeðlilega há gjöld á vissar tegundir yfirlita o.s.frv. Meginatriði er að rétthafi á að geta valið um það hversu oft reikningsstofnun sendir honum yfirlit og er henni jafnframt skylt að gera reikningseiganda grein fyrir hvaða möguleikar honum standa til boða varðandi þetta atriði.

Um 10. gr.

Ákvæðið er samhljóða 19. gr. gildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa fyrir utan það að hugtakið eignarskráning kemur í stað hugtaksins „lokafærsla“ sem hefur verið fellt brott.

Í þessari grein segir að eftir að eignarskráning hefur átt sér stað í verðbréfamiðstöð verði réttindi grandlauss framsalshafa ekki véfengd. Hér er um að ræða að fullt framsal réttinda fer fram við eignarskráningu réttindanna í verðbréfamiðstöð, enda hafi sá sem þeim hefur ráðstafað að öllu leyti heimild til þess að ráðstafa réttindunum. Eignarskráning rafbréfs í verðbréfamiðstöð skal gagnvart skuldara jafngilda skilríki um eignarrétt að rafbréfinu, sbr. 8. gr. frumvarpsins. Þrátt fyrir ákvæði greinarinnar er kveðið svo á að fullt mark verði eftir sem áður tekið á þeirri mótbáru að samningur sé ógildur ef hann er byggður á fölsun eða meiri háttar nauðung og er hér stuðst við svipuð sjónarmið og gilda til dæmis um réttaráhrif þinglýsingar, sbr. lög nr. 39/1978, þinglýsingalög. Í ákvæðinu er ekki að finna heimild til að meta gildar ógildingarástæður sem varða lögræðisskort en það er í samræmi við gildandi íslenskan og norrænan rétt að um verðbréf gilda ríkari reglur um traustfang.

Um 11. gr.

Ákvæðið er samhljóða 21. gr. gildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa.

Í 8. gr. frumvarpsins kemur fram sú meginregla að eigi réttindi að rafbréfi að njóta réttarverndar verður að skrá þau hjá verðbréfamiðstöð sem hlotið hefur starfsleyfi. Hafi kröfuréttindi verið gefin út á rafrænan hátt er ekki öðrum heimildum til að dreifa um tilvist réttindanna og rétthafa til þeirra en þeim sem finna má í skráningu verðbréfamiðstöðvarinnar. Það hefur hins vegar engin áhrif á lögskipti aðila sem kunna að eiga rétt til greiðslu samkvæmt rafbréfi. Í þessari grein er því ítrekað að um stofnun réttinda yfir rafbréfum fari að öðru leyti eftir almennum reglum laga.

Um 12. gr.

Ákvæðið byggir á 22. gr. gildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa.

Í greininni er tekið fram að reikningsstofnun er skylt að leiðrétta mistök komi þau í ljós í tengslum við skráningu í verðbréfamiðstöðinni. Mistök geta átt sér stað áður en uppgjör fer fram og kunna því að vera þess eðlis að þau valdi hlutaðeigandi aðilum ekki tjóni. Ef mistök eru leiðrétt eftir að uppgjör fer fram er reikningsstofnun skylt að upplýsa þá aðila sem málið varðar um leiðréttinguna eins fljótt og auðið er.

Um 13. gr.

Ákvæðið er samhljóða 23. gr. gildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa.

Í 1. mgr. er verðbréfamiðstöð veitt heimild til þess að afmá réttindi sem eru augljóslega ekki lengur til staðar. Nefna má að hafi verðbréfareikningur, sem stofnaður hefur verið hjá verðbréfamiðstöðinni, aldrei verið notaður og sé þar engin rafbréf að finna væri heimilt að loka slíkum reikningi. Líta verður svo á að einungis sé heimilt að afmá réttindi sem ótvírætt og augljóslega hafa enga þýðingu. Leiki vafi á um þetta atriði ber að varðveita réttindin og verður því að styðjast við ákvæði 2. mgr. um afmáningu þeirra.

Í 2. mgr. er um að ræða réttindi sem eru 20 ára eða eldri og hafi sannanlega enginn rétthafi fundist að þeim getur verðbréfamiðstöðin birt innköllun í Lögbirtingablaðinu. Jafnframt ber verðbréfamiðstöð að birta innköllunina á vefsvæði sínu sem er nýmæli. Innköllunarfrestur er þrjú mánuðir og hafi enginn gefið sig fram að þeim tíma liðnum er heimilt að afmá réttindin.

Í 3. mgr. er að finna heimild til þess að setja nánari reglur um framkvæmd 2. mgr. um afmáningu réttinda ef þess gerist þörf.

Um 14. gr.

Ákvæðið byggir á bráðabirgðaákvæði II við lög nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa. Talið er rétt að færa ákvæðið inn í meginmál laganna enda byggja löggin á þeirri meginreglu sem í ákvæðinu felst að eignarréttindi yfir fjármálagerningum skuli eignarskrá rafrænt. Að lokinni innköllun geti samsvarandi áþreifanlegur fjármálagerningur ekki haft gildi.

Um 15. gr.

Í 15. gr. er kveðið á um að verðbréfamiðstöð skuli veita hlutafélögum aðgang að upplýsingum í verðbréfamiðstöð um skráða eigendur hlutabréfa í viðkomandi hlutafélagi sem þar er eignarskráð. Hið sama gildir um aðgang rekstrarfélaga verðbréfasjóða að upplýsingum um eigendur hlutdeildarskírteina og hluta í sjóðum í rekstri þeirra en ákvæðið kom inn í 11. gr. laga nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa árið 2000. Lagt er til að halda því þar sem mikilvægt er að hlutafélög og rekstrarfélög verðbréfasjóða geti fengið upplýsingar um skráða eigendur frá verðbréfamiðstöð, t.d. við boðun hluthafafundar.

Um 16. gr.

Ákvæðið er nánast samhljóða 24. gr. gildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa en í samræmi við 28. tl. 2. gr. CSDR hefur hugtakinu reikningi verið breytt í verðbréfareikning.

Með safnskráningu er átt við heimild fjármálafyrirtækis til að varðveita fjármálagerninga í eigu viðskiptavina sinna á safnreikningi og taka við greiðslum fyrir hönd viðskiptavina sinna frá einstökum útgefendum fjármálagerninga, enda hafi fjármálafyrirtækið fengið heimild til þess frá Fjármálaeftirlitinu og samþykki frá viðskiptavininum sjálfum. Undir hugtakið safnskráning fellur það sem nefnist á ensku „nominee registration“ eða „omnibus registration“ og fellur því hvoru tveggja undir reglugerð nr. 706/2008 um safnskráningu og varðveislu fjármálagerninga á safnreikningi.

Hér á landi hafa hingað til eingöngu verið notaðir „nominee“ reikningar. „Omnibus“ fyrirkomulagið er hefðbundið safnreikningsfyrirkomulag þar sem einn aðili safnar eignum margra umbjóðenda sinna á einn reikning fyrir eitt markaðssvæði. „Nominee“ er hins vegar að mestu leyti eins nema þar getur fjöldi umbjóðenda að baki reikningum verið einn eða fleiri.

Um 17. gr.

Ákvæðið hefur fyrirmynd í 58. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki um þagnarskyldu og kemur í stað 8. gr. laga nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa sem fjallaði einnig um þagnarskyldu. Rétt þykir að samræma ákvæði um þagnarskyldu við önnur ákvæði í lögum á fjármálamarkaði um þagnarskyldu auk þess sem 2. mgr. 8. gr. laga nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa nær eingöngu til þagnarskyldu aðila í hliðstæðri starfsemi við verðbréfamistöð en ekki allra þeirra sem veita viðtöku upplýsingum af því tagi sem 1. mgr. nær til. Því eru lagðar til úrbætur hvað þetta varðar.

Um 18. gr.

Ákvæðið innleiðir 1. mgr. og 3. mgr. 65. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar (CSDR) en samkvæmt henni skulu aðildarríki krefja verðbréfamistöðvar um að hafa yfir viðeigandi verklagsreglum að ráða fyrir starfsfólk til að tilkynna innanhúss um raunveruleg eða hugsanlega brot á lögum og stjórnvaldsfyrirmælum sem gilda um starfsemi verðbréfamistöðvarinnar eftir tiltekinni, óháðri og sjálfstæðri boðleið. Sambærilegt ákvæði er að finna í 60. gr. a í lögum um fjármálafyrirtæki sem innleiðir 71. gr. tilskipunar 2013/36/ESB um stofnun og starfsemi fjármálafyrirtækja og varúðareftirlits með þeim (CRD IV) sem kveður á um sömu skyldur fyrir fjármálafyrirtæki.

Um 19. gr.

Ákvæðið innleiðir 2. mgr. 65. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamistöðvar (CSDR) en samkvæmt henni ber verðbréfamistöð að vernda starfsmann sem í góðri trú hefur tilkynnt um brot. Sambærilegt ákvæði er að finna í 60. gr. b í lögum um fjármálafyrirtæki sem innleiðir 71. gr. tilskipunar 2013/36/ESB um stofnun og starfsemi fjármálafyrirtækja og varúðareftirlits með þeim (CRD IV) sem kveður á um sömu reglur í tilviki fjármálafyrirtækja.

Ef verðbréfamistöð brýtur gegn skyldu sinni skv. 2. mgr. skal hún greiða starfsmanni skaðabætur samkvæmt almennum reglum. Þetta tekur bæði til beins fjártjóns og miska.

Skyldur og réttindi samkvæmt þessari grein eru ófrávíkjanleg og óheimilt er að takmarka þau í ráðningarsamningi á milli starfsmanns og fyrirtækis.

Um 20. gr.

Ákvæðið innleiðir 62. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) en samkvæmt þeirri grein ber eftirlitsstjórnvaldi að birta án ástæðulausrar tafar sérhverja ákvörðun um að leggja á stjórnsluviðurlög eða beita öðrum ráðstöfunum á grundvelli brota á þessum lögum.

Um 21. gr.

Ákvæðið er nánast samhljóða 28. gr. laga nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa. Í þessari grein er kveðið á um skaðabótaábyrgð verðbréfamiðstöðvar vegna mistaka af hennar hálfu í tengslum við eignarskráningu, breytingar eða afmáningu réttinda í verðbréfamiðstöðinni. Ákvæðið er jafnframt að norskri og sænskri fyrirmynd.

Brýn þörf er á því að hafa skýrar reglur sem stuðla að því að almenningur eða fyrirtæki bíði ekki fjárhagslegt tjón ef mistök verða í starfsemi verðbréfamiðstöðvar. Stuðla verður að því að reglur séu þannig að þær skapi fullt traust allra hlutaðeigandi aðila. Ákvæði þessarar greinar, sem og önnur ákvæði þessa kafla frumvarpsins, miða að því að starfsemin sé rekin á þeim grundvelli að almenningur þurfi ekki að óttast um öryggi fjármuna sinna. Að eignarskráningu í verðbréfamiðstöð koma fleiri en einn aðili þar sem um er að ræða ákveðna verkaskiptingu milli verðbréfamiðstöðvar og reikningsstofnunarinnar. Eðlilegt þykir því að ábyrgð sé skipt þannig að hvor aðili um sig beri ábyrgð á eigin mistökum sem kunna að verða við eignarskráninguna. Eins og fram kemur í ákvæðinu er ábyrgð verðbréfamiðstöðvar hlutlæg. Hún ber ekki aðeins ábyrgð á grundvelli sakarreglu heldur ber hún einnig ábyrgð á tjóni þó að orsök þess verði rakin til óhappaatvika. Reglur um skiptingu ábyrgðar milli verðbréfamiðstöðvar og reikningsstofnunar sem við er miðað í þessari grein og 22. gr. frumvarpsins leiða til þess að afmarka verður ábyrgð hvors aðila um sig. Ekki er unnt að rekja á tæmandi hátt hvernig þessari skiptingu skuli háttað, en almennt verður að líta svo á að skráning í kerfi verðbréfamiðstöðvar, svo og annar undirbúningur eignarskráningar sem fram fer í reikningsstofnun, séu á ábyrgð hennar. Um skiptingu ábyrgðar milli reikningsstofnunar og viðskiptamanna hennar fer eftir almennum reglum. Hafi útgefandi rafréfs til dæmis tilgreint ranga vaxtaþrósentu eru slík mistök á hans ábyrgð. Ef reikningsstofnun hefur við skráningu ekki skráð vaxtaþrósentuna rétt, þá ber hún ábyrgð á þeim mistökum sínum.

Úrvinnsla fyrirmæla sem reikningsstofnanir færa inn í kerfi verðbréfamiðstöðvar, skráningin og ábyrgð á því að tilkynningar sem sendar eru aftur þaðan til reikningsstofnunar séu réttar verður að telja að falli undir ábyrgðarsvið verðbréfamiðstöðvar.

Í 2. mgr. er minnt á þá eðlilegu reglu skaðabótaréttarins að verði tjón á einhvern hátt rakið til eigin sakar tjónþola er heimilt að fella brott eða lækka skaðabætur hans.

Í 3. mgr. segir að verðbréfamiðstöð skuli bæta réttthafa tjón sem hann kann að verða fyrir þegar ákvæði 2. másl. 10. gr. á við, þ.e. að ógilda þurfi viðskiptin þar sem beitt hafi verið fölsun eða meiri háttar nauðung. Hér verður að líta til þess að keðja viðskipta með fjármálagerninga kann oft að vera allflókin og oft gæti því verið erfitt að slá föstu afdráttarlaust hver í keðjunni sé í þeirri aðstöðu sem þar er getið um. Greinin tekur mið af þessari aðstöðu og er því unnt að bæta tjónþola tjón hans óháð því hvar í framangreindri röð hann stóð, enda fáist það ekki bætt samkvæmt almennum reglum.

Í 4. mgr. er hámarksfjárhæð vegna tjóns sem rekja má til sömu mistaka af hálfu verðbréfamiðstöðvarinnar takmörkuð við 700 milljónir króna en var áður helmingur ábyrgðarsjóðs verðbréfamiðstöðvar sem lög um rafræna eignarskráningu kveða á um eða 325

milljónir króna. Reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) tryggir nægt eigin fé verðbréfamiðstöðva með öðrum hætti en með ábyrgðarsjóði og því ekki lengur vísað til hans. Að auki þykir tilefni til að hækka hámarksfjárhæðina, meðal annars með tilliti til breytinga á verðlagi og mikilvægi þeirra hagsmuna sem ákvæðinu er ætlað að tryggja. Þá er ný fjárhæð að auki í samræmi við norskan og sænskan rétt en samkvæmt þarlandum lögum er hámarksfjárhæðin 50 milljónir norskra og sænskra króna sem í dag eru um 700 milljónir íslenskra króna.

Um 22. gr.

Reikningsstofnun ber samkvæmt þessari grein ábyrgð á því tjóni sem rakið verður til mistaka af hennar hálfu í tengslum við tilkynningar um skráningu, breytingu eða afmáningu réttinda á verðbréfareikningi í verðbréfamiðstöðinni. Um verkaskiptingu milli reikningsstofnunar og verðbréfamiðstöðvar skal vísað til þess sem sagt hefur verið um þetta atriði í athugasemdum við 21. gr. Reikningsstofnun ber líka ábyrgð með sama hætti og verðbréfamiðstöð ef tjón verður rakið til óhappaatviks. Ábyrgð samkvæmt þessari grein tekur til tjóns sem verður í tengslum við tilkynningar og skráningu réttinda sem eru á hennar ábyrgð. Reikningsstofnanir munu eftir sem áður bera ábyrgð að öðru leyti samkvæmt almennum reglum skaðabótaréttarins gagnvart viðskiptamönnum sínum hafi þeir til dæmis orðið fyrir öðru tjóni en því sem tengist störfum reikningsstofnunar að eignarskráningu rafbréfs.

Í 2. mgr. er hliðstætt ákvæði um eigin sök tjónþola og er að finna í 21. gr. frumvarpsins. Þar er gert ráð fyrir að reikningsstofnanir beri hér eftir sem hingað til ábyrgð á eigin mistökum sem verða í tengslum við framsal og skráningu réttinda til verðbréfa.

Um 23. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 24. gr.

Í 1. og 2. mgr. segir að Fjármálaeftirlitið annist útgáfu starfsleyfis til verðbréfamiðstöðvar og eftirlit samkvæmt ákvæðum laganna. Fjármálaeftirlitið hefur einnig eftirlit með því að farið sé að reglum, reglugerðum og fyrirmælum settum samkvæmt þeim.

Í 3. mgr. er tekið fram að um eftirlit Fjármálaeftirlitsins fari jafnframt samkvæmt lögum um opinbert eftirlit með fjármalastarfsemi. Með ákvæðinu getur Fjármálaeftirlitið því einnig nýtt sér allar þær heimildir sem þar eru tilgreindar m.a. til eftirlits, athugana og aðgangs, til að gera athugasemdir og krefjast úrbóta auk þess að leggja á dagsektir eða févíti. Er það talið uppfylla kröfur 3. mgr. 11. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) um að eftirlitsstjórnvald skuli hafa nægilegar eftirlits- og rannsóknarheimildir.

Um 25. gr.

Í ákvæðinu er lagt til að verðbréfamiðstöð beri að tilkynna Fjármálaeftirlitinu ef hún hyggst selja hluta af starfsemi seinni eða ef á að sameina eða skipta upp félaginu. Ljóst er að slíkt fæli í sér verulega breytingu á rekstri sem eftirlitsstjórnvald verðbréfamiðstöðvarinnar verður að vera upplýst um, ekki síst til að geta metið hvort að breytingarnar hafi áhrif á forsendur starfsleyfis verðbréfamiðstöðvarinnar.

Um 26. gr.

Ákvæðið innleiðir 6. og 7. mgr. 27. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar. Því er ætlað að tryggja að eftirlitsstjórnvald hafi viðeigandi úrræði til að grípa til séu hluthafar eða einstaklingar sem eru í aðstöðu til að hafa, bein eða óbein, yfirráð yfir stjórnun verðbréfamiðstöðvarinnar ekki hæfir til að tryggja trausta og varfærna stjórnun verðbréfamiðstöðvarinnar.

Um 27. gr.

Samkvæmt 3. mgr. 11. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) skal lögbært stjórnvald hafa nægilegar eftirlits- og rannsóknarheimildir. Jafnframt skyldar 61. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) aðildarríki til að tryggja að lögbær stjórnvöld þeirra geti beitt stjórnsluviðurlögum og öðrum ráðstöfunum, sem við eiga í aðstæðunum sem skilgreindar eru í 63. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) gagnvart hverjum þeim sem er ábyrgur fyrir brotum á ákvæðum reglugerðarinnar. Í 27. gr. frumvarpsins er því kveðið á um heimildir Fjármálaeftirlitsins til álagningar stjórnvaldssekta á hvern þann sem brýtur lög þessi.

Ákvæðið er samhljóða núgildandi 34. gr. laga nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa sem var sett með lögum nr. 58/2015 um breytingar á lagaákvæðum um viðurlög við brotum á fjármálamarkaði o.fl. að því undanskildu að hámarksfjárhæðir stjórnvaldssekta eru hækkaðar til samræmis við reglugerð (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR).

Um 28. gr.

Samkvæmt 61. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) hafa aðildarríkin rétt til að kveða á um og beita refsiviðurlögum vegna brota á reglugerðinni. Þá kveður 3. mgr. 63. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) á um að aðildarríki geti haft aðrar refsheimildir í viðbótar við þær sem um getur í 2. mgr. 63. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR).

Lagt er til að fylgja því sem núgildandi lög kveða á um hvað varðar sektir eða fangelsi allt að tveimur árum. Ákvæði 28. gr. er þannig að mestu samhljóða núgildandi 34. gr. d)-f) liðar laga nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa sem var sett með lögum nr. 58/2015 um breytingar á lagaákvæðum um viðurlög við brotum á fjármálamarkaði. Þannig er lagt til að ákvæðin haldi sér sem er einnig í samræmi við ákvæði um viðurlög í annarri löggjöf á fjármálamarkaði. Sú nýbreytni er þó í ákvæðinu að vísað er til a)-c) liðar 1. mgr. 63. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) varðandi það hvaða brot geta varðað refsingu. Ákvæði a)-c) liðar 1. mgr. 63. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) kveður á um að það getur varðað viðurlögum að a) starfa án starfsleyfis, b) útvega starfsleyfið með því að gefa rangar yfirlýsingar eða með öðrum ólögumætum hætti eða c) efna ekki eiginfjárkröfuna og brjóta þannig gegn 1. mgr. 47. gr. reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR).

Um 29. gr.

Ákvæðið byggir að hluta til á 12. gr. gildandi laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa sem veitir ráðherra heimild til að setja reglugerð og ákveða nánar reglur um grundvöll og framkvæmd eignarskráningar.

Unnt þarf að vera að setja nánari reglur um ýmis framkvæmdatriði og tæknimál er varða eignarskráningu rafbréfa í reglugerð sem ráðherra setur. Í 1.–5. tölul. 1. mgr. eru talin upp þau atriði sem gert er ráð fyrir að nánari reglur verði settar um í reglugerð. Lagt er til að bætt verði við nýjum fjórða tölulið við 1. mgr. 12. gr. þar sem ráðherra fær heimild til að ákveða í reglugerð heimildir reikningsstofnunar til að ákvarða fyrirkomulag vegna umsýslu með rafbréf og skráningu í tengslum við þau, s.s. um gjaldtöku og um skráningu veðréttinda. Þá verður ráðherra heimilt að setja nánari reglur um starfsemi útibúa hér á landi.

Um 30. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 31. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.

Um 32. gr.

Breytingarnar leiða af ákvæðum reglugerðar (ESB) nr. 909/2014 um bætt verðbréfauppgjör og verðbréfamiðstöðvar (CSDR) sem breytir nokkrum ákvæðum tilskipunar 98/26/EB um endanlegt uppgjör í greiðslukerfum og uppgjörskerfum fyrir verðbréf sem innleidd var með lögum nr. 90/1999 um fyrirmæli í greiðslukerfum, breytir reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) nr. 236/2012 um skortsölu og tiltekna þætti skuldatrygginga sem innleidd var með lögum nr. 55/2017 um skortsölu og skuldatryggingar. Breytingarnar leiða enn fremur af ákvæðum tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins nr. 78/2010 um breytingu á tilskipunum 98/26/EB, 2002/87/EB, 2003/6/EB, 2003/41/EB, 2003/71/EB, 2004/39/EB, 2004/109/EB, 2005/60/EB, 2006/48/EB, 2006/49/EB og 2009/65/EB að því er varðar valdsvið evrópskra eftirlitsstofnana á fjármálamarkaði (Omnibus I) og er að hluta til innleidd hér. Enn fremur þarf að breyta tilvísun laga nr. 2/1995 um hlutafélög til laga um rafræna eignarskráningu verðbréfa í lög um verðbréfamiðstöðvar og verðbréfauppgjör.

Um ákvæði til bráðabirgða I.

Ákvæðið var í lögum nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa og kom inn í þau með lögum um meðferð krónueigna sem háðar eru sérstökum takmörkunum.

Um ákvæði til bráðabirgða II.

Í ákvæðinu er lagt til að verðbréfamiðstöðvum með gilt starfsleyfi samkvæmt lögum nr. 131/1997 um rafræna eignarskráningu verðbréfa við gildistöku þessara laga verði heimilt að starfa áfram þar til umsókn þeirra um nýtt starfsleyfi á grundvelli nýju laganna hefur verið afgreidd af Fjármálaeftirlitinu, enda hafi starfsleyfisumsókn verið lögð fram innan þess frests sem greinir í 1. mgr.

